

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy a soudce zpravodaje Davida Uhlíře a soudců Tomáše Lichovníka a Vladimíra Sládečka ve věci ústavní stížnosti stěžovatelky **N. B.**, zastoupené JUDr. Petrem Novotným, advokátem, se sídlem v Praze, Jugoslávských partyzánů 31, proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. června 2017 č. j. 5 Co 398/2017-50 a proti usnesení Okresního soudu v Písku ze dne 27. prosince 2016 č. j. 1 Nc 1810/2015-38, za účasti **Krajského soudu v Českých Budějovicích** a **Okresního soudu v Písku** a JUDr. V. B., jako vedlejšího účastníka řízení, takto:

Usnesením Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. června 2017 č. j. 5 Co 398/2017-50 a usnesením Okresního soudu v Písku ze dne 27. prosince 2016 č. j. 1 Nc 1810/2015-38 byla porušena práva stěžovatelky, zaručená v čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Uvedená usnesení se proto ruší.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Řízení před obecnými soudy a argumentace stěžovatelky

1. Ústavní stížností se stěžovatelka s odkazem na údajné porušení čl. 1 odst. 1 Ústavy, čl. 10 odst. 2, čl. 32 odst. 1, čl. 36 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod, jakož i čl. 6 odst. 1, čl. 8 a čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a čl. 7 Úmluvy o právech dítěte domáhala zrušení usnesení Okresního soudu v Písku ze dne 27. prosince 2016 č. j. 1 Nc 1810/2015-38, jímž bylo zastaveno řízení o určení otcovství, v němž vystupovala jako žalobkyně proti žalovanému vedlejšímu účastníkovi řízení, a zrušení usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. června 2017 č. j. 5 Co 398/2017-50, kterým bylo usnesení soudu prvního stupně potvrzeno.

2. Okresní soud v Písku své usnesení odůvodnil tak, že odkázal na zásadu věci rozsouzené (res iudicata) a uvedl, že jakmile bylo o věci pravomocně rozhodnuto, nemůže být projednávána znova. Bylo totiž zjištěno, že stěžovatelka se jako nezletilá prostřednictvím své matky, zastoupená kolizním opatrovníkem, domáhala určení, že JUDr. V. B., vedlejší účastník řízení, je jejím otcem. Tento návrh byl zamítnut rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 26. června 1963, což bylo potvrzeno rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 5. prosince 1963, který nabyl právní moci dne 7. ledna 1964. Krajský soud v Českých Budějovicích rovněž vyloučil, že by v dnešním řízení mohla být jakkoli přezkoumávána správnost těchto rozhodnutí z roku

1963, a to i z hlediska namítané neobjektivnosti či podjatosti tehdejších soudců. Meze nastolené právní moci nelze podle tohoto soudu narušovat odchýlným rozhodováním nebo posuzováním věci.

3. Stěžovatelka v odůvodnění ústavní stížnosti uvedla, že zásada „rei iudicate”, o níž soudy opírají své výroky, byla již několikrát prolomena s ohledem na konflikt ústavního práva dítěte znát svého otce a požadavku právního řádu na právní jistotu. Stěžovatelka nijak nenapadá princip “rei iudicate” jako takový, ale v daném případě se domnívá, že pouhé trvání na této zásadě, bez ohledu na celkové okolnosti dané věci, je neudržitelné. V této souvislosti především zmiňuje rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Paulík proti Slovensku a Jäggi proti Švýcarsku*. Domnívá se, že zejména tyto judikáty se shodují v potřebě uvést do souladu biologickou a sociální realitu s právním stavem rodinných vztahů, a to především v oblasti určení rodičovství. Stát by tak měl sám zajistit odstranění diskrepance mezi těmito dvěma důležitými faktory, jelikož osoby, jež se snaží zjistit své příbuzné, mají živý, Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod chráněný zájem na získání informací, nezbytných pro odhalení pravdy, týkající se důležitých aspektů jejich osobní identity. V opozici proti tomuto právu stojí obecný zájem, který s předchozím právem musí být co nejpřesněji vyrovnán. Samostatně je upozorňováno na fakt, že by se praxe rozhodujících orgánů měla přizpůsobovat také pokroku ve vědě i ve společenských vztazích. Stěžovatelka s ohledem na shora uvedenou judikaturu Evropského soudu pro lidská práva konstatuje, že její případ je obdobný jako případ *Jäggi* proti Švýcarsku. Vzhledem k tomu, že naprostá většina judikovaných případů se týkala popření otcovství ze strany domnělých otců, poukazuje stěžovatelka na to, že případů, kdy se dítě domáhá určení otcovství je malé množství. Dle pevného přesvědčení stěžovatelky je právo dítěte znát svého rodiče silnějším právem než právo domnělého otce popřít své otcovství. Právní možnosti dítěte by tak měly být minimálně srovnatelné s možnostmi domnělého otce popírajícího své otcovství. Stěžovatelka znovu konstatuje, že její matka jí vždy tvrdila, že jejím otcem je vedlejší účastník řízení, JUDr. V. B., a stěžovatelka o tomto tvrzení své matky nemá důvod pochybovat. Vzhledem ke skutečnosti, že v rozhodnutích, představujících dle názoru soudu překážku “rei iudicate”, nedošlo k provedení důkazu krevním testem, jakékoli pochybnosti stěžovatelky stále přetrvávají. Za povšimnutí prý též stojí, že vedlejší účastník vystupoval ve všech soudních řízeních podle názoru stěžovatelky “naprosto hulvátsky a neurvale”, což dle ní právě svědčí o tom, že si je svého otcovství zjevně vědom. Stěžovatelka v daném případě považuje za zásadní důkaz testem DNA, který je s ohledem na současný stav vědy důkazem naprosto spolehlivým. Pokud by si byl vedlejší účastník vědom toho, že s matkou stěžovatelky pohlavní styk neměl, jak tvrdil, rozhodně by se podstoupení takového testu nebránil. To je dle stěžovatelky další důkaz o nesouladu právní reality s realitou biologickou. Stěžovatelka poukazuje na to, že soudy se jejím případem v zásadě odmítly zabývat a jejich argumentace je prý formální a nesrozumitelná.

4. Pokud soudy dospěly k závěru, že případy projednávané Evropským soudem pro lidská práva nejsou shodné s projednávanou věcí, kterou je nutno posuzovat individuálně, a že stěžovatelka mohla již dříve pátrat po svém otci a domáhat se svého práva a přesto tak neučinila, nepovažuje stěžovatelka takovou argumentaci za přezkoumatelné vypořádání se s judikaturou evropského soudu, ale jen za obecné konstatování. Tvrzení, že mohla pátrat po svém otci již dříve, postrádá logiku, neboť to by na právním názoru soudu nic nezměnilo. Navíc stěžovatelka po svém otci pátrala a dokonce se i jednou setkala s vedlejším účastníkem, který však prý jednal “stejně

hulvátsky” jako v soudním řízení. Stěžovatelka se domnívá, že neobstojí ani názor soudu o zájmu na stabilitě rodinných poměrů na straně vedlejšího účastníka, neboť zjištěním biologického faktu tomuto žádná újma nevznikne a nezmění se ani stabilita jeho rodinných poměrů.

5. Stěžovatelka souhlasí s názorem odvolacího soudu, že je nutno vyvážit zájem společnosti a zájem jednotlivců. Soudy však věc vyřídily zcela formálně, bez snahy zabývat se možností prolomení zásady “rei iudicate”. Stěžovatelka si je vědoma principu překážky rozhodnuté věci, když bylo v rámci soudního řízení zjištěno, že o určení otcovství vedlejšího účastníka ke stěžovatelce bylo již rozhodováno v letech 1963 až 1964. Stěžovatelka uvedla, že tehdejší řízení bylo vedeno “neobjektivně a podivně”, jak Obvodním soudem pro Prahu 1, tak Městským soudem v Praze, a to vzhledem k faktu, že vedlejší účastník byl soudcem Krajského soudu v Českých Budějovicích, čímž si údajně snažil získat výhodu, matku stěžovatelky zcela dehonestovat a dosáhnout její nevěrohodnosti. Soudy pak zcela nepochopitelně v rámci obou řízení nepřistoupily k provedení klíčového důkazu krevním testem, který by jediný mohl vyvrátit či potvrdit otcovství vedlejšího účastníka vůči stěžovatelce. Jakékoli problémy osobnosti matky stěžovatelky nemohou zakrýt biologický fakt, zda vedlejší účastník je či není otcem stěžovatelky. Soudní řízení tehdy vedené rovněž vykazuje rysy minulého režimu a podjatost soudců a vůbec neřeší jednoznačnou otázku otcovství. Stěžovatelka prý agresivně emocionálním postojem vedlejšího účastníka v rámci celého soudního řízení, i jeho obdobným postojem v rámci řízení v letech 1963 a 1964, nabyla pevného přesvědčení, že právě on je jejím otcem, neboť pokud by žaloba byla natolik nesmyslná, jak uváděl, neměl by jistě problém podstoupit moderní test DNA, které by jednoznačně jeho otcovství vyloučil.

6. Stěžovatelka opakovaně zdůraznila, že považuje za podstatné, aby Ústavní soud znal vyjádření vedlejšího účastníka řízení v dané věci, svědčící podle jejího názoru o naprostém sociálním ignorantství, které je v případě bývalého soudce velmi nevhodné a vypovídá o vedlejším účastníkovi prý více než co jiného. Stěžovatelka přikládá přípis žalovaného, obdržené Okresním soudem v Písku dne 12. 1. 2016 a 18. 1. 2016, pro případ, že se Ústavní soud neseznámí se spisem. Stěžovatelka v této souvislosti znovu zmínila, že v předcházejícím soudním řízení se vedlejší účastník vehementně snažil prokázat psychickou nemoc, nedůvěryhodnost a údajnou morální zkaženost matky stěžovatelky, což se mu podařilo. Dále při rozhodování soudů v šedesátých letech využil svého vlivu a postavení v rámci předchozího režimu, a v řízení využil své kontakty v prostředí justice. Předvoláváním různých osob z justice jako svědků se prý snažil využít své morální a sociální převahy nad matkou stěžovatelky, aby jí označil za jakéhosi „choromyslného a nedůvěryhodného blázna”. Celá výše uvedená snaha vedlejšího účastníka je pak prokazována “poděkováním soudruhu předsedovi za spravedlivý rozsudek”, jak vedlejší účastník sám uváděl ve svém přípisu v závěru tehdejšího spisu. Přestože jeho snaha v předchozím soudním řízení i jeho taktika slavila úspěch, stěžovatelka se domnívá, že nepřesvědčivý rozsudek z šedesátých let nemůže zvrátit fakt biologického otcovství. Je toho názoru, že otcovství je fakt, který nemá nic společného s povahou či kvalitou osob.

7. Stěžovatelka neshledává žádný důvod, proč by mělo být právním řádem chráněno jakési neznámé a pomyslné právo vedlejšího účastníka proti jejímu ústavnímu právu znát svého otce a proč fikce “rei iudicate”, znamenající nemožnost stěžovatelky svého otce poznat, měla její právo navždy vyloučit. Shrnula, že je pevně přesvědčena

o tom, že soudy v jejím případě rozhodly zcela formalistickým způsobem, bez zhodnocení všech souvislostí celého případu, a tím byla vytvořena zcela absurdní situace, kdy se biologická a sociální realita dostala do nesouladu s právním stavem rodinných vztahů v oblasti určení rodičovství. Soudy se v tomto případě rozhodly nezabývat se výše uvedenou judikaturou a pouze odkázaly na rozhodnutí předchozího soudního řízení, které však dle názoru stěžovatelky bylo zcela tendenční a nepřesvědčivé. Je podle ní nutno také přihlédnout k tomu, že společenské postavení její matky počátkem šedesátých let minulého století v zásadě neumožňovalo usvědčit osobu tehdejšího soudce z otcovství proti jeho vůli. Stěžovatelka považuje za zásadní důkaz k určení otcovství v tehdejší době důkaz krevním testem, a v době rozhodnutí o napadených usneseních metodou testu DNA. Z předcházejících soudních spisů přitom není vůbec zřejmé, proč tento důkaz nebyl soudy proveden, když by s vysokou mírou pravděpodobnosti otcovství vedlejšího účastníka určil či popřel.

II.

Vyjádření účastníků řízení

8. Ústavní soud si k posouzení celé věci vyžádal vyjádření účastníků řízení, vedlejšího účastníka řízení a zaslání příslušného spisového materiálu. Okresní soud v Písku zaslal spis vedený u tohoto soudu pod sp. zn. 1 Nc 1810/2015 a konstatoval, že není schopen vyjádřit se k obsahu napadeného usnesení v souvislosti s rozhodnutími Evropského soudu pro lidská práva, neboť předmětné usnesení bylo vypracováno a vydáno soudkyní, která v mezidobí ukončila výkon funkce. Krajský soud v Českých Budějovicích zcela odkázal na odůvodnění svého usnesení, napadeného ústavní stížností. Je toho názoru, že výsledné rozhodnutí odpovídá aplikaci zásady, ovládající civilní řízení, tj. zásady překážky věci rozsouzené. K verdiktu Evropského soudu pro lidská práva ve věci Novotný proti České republice uvedl, že se jednalo o jinou situaci, když evropský soud řešil otázku popření otcovství, zatímco v daném případě jde o určení otcovství a závěry tohoto soudu tak prý nelze bez dalšího zcela převzít. Vedlejší účastník řízení JUDr. V. B. se k obsahu ústavní stížnosti nijak nevyjádřil.

III.

Ústavněprávní posouzení věci

9. Ústavní stížnost je důvodná.

10. Ústavní soud již několikrát uvedl, že mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, mezi které patří též Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (dále také jen "Úmluva"), mají mezi ostatními smlouvami zvláštní postavení. Bezprostřední aplikovatelnost těchto mezinárodních smluv zahrnuje též povinnost českých soudů a jiných orgánů veřejné moci přihlížet k jejich interpretaci příslušnými mezinárodními tribunály. To se pochopitelně vztahuje též na interpretaci Evropské úmluvy Evropským soudem pro lidská práva, přičemž relevance jeho rozhodnutí dosahuje v českém právu ústavněprávní kvality. Soudy jsou proto povinny přihlížet k judikatuře Evropského soudu pro lidská práva i ve věcech, které se týkají jiného členského státu Úmluvy, pokud tyto věci mají podle své povahy význam též pro interpretaci Úmluvy v českém kontextu.

11. Evropský soud pro lidská práva opakovaně konstatoval, že řízení týkající se určení nebo popření otcovství je součástí práva na soukromý život dle článku 8 Úmluvy,

který zahrnuje důležité stránky osobní identity. Skutkové okolnosti daného případu lze podřadit pod pojem „soukromý život“ ve smyslu článku 8 Úmluvy, a je nutno se tak zabývat tím, zda obecné soudy požadavkům a duchu tohoto ustanovení vyhověly.

12. Ve věci *Jäggi proti Švýcarsku* (rozsudek ze dne 13. července 2006, stížnost č. 58757/00) se určení otcovství domáhal syn vůči svému domnělému, před více jak třiceti lety zemřelému otci, tak, že usiloval o povolení odebrat vzorek z těla zesnulého pro zkoušku DNA, přičemž se vzdal všech dědických nároků. Příbuzní zemřelého se však tomu bránili a švýcarský soud zkoušku DNA zamítl. Evropský soud pro lidská práva dal za pravdu stěžovateli. Švýcarské orgány tím, že nepovolily provést analýzu DNA, jež by stěžovateli umožnila získat jistotu, že jeho domnělý otec je skutečně jeho rodičem, zasáhly do stěžovatelova soukromého života. Soud uvedl, že právo na znalost identity, z něhož vyplývá i právo znát své příbuzné, tvoří nedílnou součást pojmu soukromý a rodinný život. Osoby snažící se zjistit své příbuzné mají živý, Úmluvou chráněný zájem na získání informací nezbytných pro odhalení pravdy týkající se důležitých aspektů jejich osobní identity. Soud přitom rovněž připomenul nutnost přesného vyvážení zájmů společnosti a jednotlivců (s odkazem na rozsudky *Mikulič proti Chorvatsku* ze dne 7. února 2002 a *Odièvre proti Francii* ze dne 13. února 2003) a potřebu, aby při zvažování konkurujících si zájmů (nezbytnost ochrany třetích osob) byla nastavena správná rovnováha. Za daných okolností nebyl dle mínění Evropského soudu pro lidská práva zásah do osobní sféry těla zemřelého tak výrazný a invazivní, aby bylo porušeno právo na nedotknutelnost těla a úcty k zemřelému. Byla tak dána přednost možnosti znát své příbuzné, a i když od rozhodných událostí uplynulo mnoho let, dle názoru soudu zájem a potřeba poznat své příbuzné s postupujícím věkem neustává, spíše naopak.

13. V případě *Paulík proti Slovensku* (rozsudek z 10. října 2006) se snažil stěžovatel dosáhnout souladu biologického stavu věci a právního stavu, který byl vystavěn na právní domněnce (umělém předpokladu osobního statutu, bez podkladu v biologické rovině) a na - v době rozhodování soudu - tehdejší úrovni vědeckého poznání. Evropský soud pro lidská práva zde dospěl k závěru, že neexistence řízení, ve kterém by bylo možné uvést právní stav do souladu s biologickou realitou nebyla nikomu na prospěch, jelikož byla navíc v této věci v nesouladu s přáním zúčastněných osob. Obdobně a obecněji se evropský soud vyjádřil k této problematice mj. ve věci *Shofman proti Rusku* (rozsudek ze dne 24. 11. 2005) dle kterého situace, v níž je umožněno, aby právní domněnka převážila nad biologickou a sociální realitou, bez ohledu na prokázané skutečnosti, není slučitelná (ani s ohledem na prostor pro uvážení ponechaný státu) se závazkem zajištění účinného respektování soukromého a rodinného života.

14. Nejnověji, ve věci *Novotný proti České republice* (rozsudek ze dne 7. června 2018), kde se vláda České republiky rovněž bránila tím, že pravomocné rozhodnutí soudu o určení otcovství stěžovatele zakládá překážku věci pravomocně rozhodnuté (která brání novému projednání), evropský soud zopakoval, že řízení týkající se určení otcovství je součástí práva na soukromý život dle čl. 8, zahrnující důležité stránky osobní identity. Soud zde mimo jiné uvedl, že podstata stěžovatelovy stížnosti není, že se stát měl zdržet jednání, ale spočívá v tom, že stát měl v rámci sporu o otcovství podniknout kroky s cílem vyřešit s určitostí jeho vztah k dítěti (viz *Tsvetelin Petkov proti Bulharsku*, rozsudek ze dne 15. července 2014). Soud vyslovuje, že stěžovatel má legitimní právo dostat přinejmenším příležitost popřít otcovství dítěte, které není dle vědeckých důkazů jeho vlastní, a že také jeho domnělá dcera může mít

zájem poznat svého biologického otce. Soud rovněž zaznamenal vývoj v českém právním řádu ve věci otcovství, kde nový občanský zákoník již upřednostňuje biologickou skutečnost před právní fikcí například tím, že domnělému otci dává možnost přímého přístupu k soudům v případech první a druhé domněnky otcovství. Opětovně uvedl, že neexistence řízení, které by uvedlo do souladu stav právní se stavem biologickým, je v nesouladu s přáním dotčených osob a ve skutečnosti nikomu neprospívá (s odkazem na *Kroon a ostatní proti Nizozemsku*, rozsudek ze dne 27. října 1994). S ohledem na výše uvedené dospěl Evropský soud pro lidská práva k závěru, že nebyla zajištěna spravedlivá rovnováha mezi zájmy stěžovatele a zájmy společnosti a tím, že neměl možnost napadnout právně určené otcovství na základě nových biologických důkazů s ním bylo zacházeno diskriminačně.

15. Všechny výše zmíněné judikáty Evropského soudu pro lidská práva se i přes rozlišnost skutkových podstat shodují v preferenci toho, aby byla uvedena do souladu biologická realita s právním stavem v oblasti určování rodičovství. Osoby, jež se snaží zjistit své příbuzné, mají Úmluvou chráněný zájem na získání informací, nezbytných pro odhalení důležitých aspektů jejich osobní identity. Proti tomuto právu stojí obecný zájem na stabilitě právního vztahu založeného věci již rozsouzenou, jakož i práva dotčených třetích osob, což ale s citovaným právem musí být co nejpřesněji vyrovnáno, přičemž soud zde ponechává jistou míru uvážení jednotlivým státům.

16. Stěžovatelka projevila hodnověrný zájem poznat identitu svého otce. Ve zkoumaném případě jsou tedy proti sobě postavena práva dítěte (i když nyní již zletilé ženy) a domnělého rodiče. Obě dvě strany mají právo na udržení právní jistoty, ale stejně tak mají právo mít najisto postavenou svoji vlastní identitu, jejíž nedílnou součástí je i fakt, kdo je koho rodičem a kdo je čím dítětem. Jeví se - pod zorným úhlem okolností dané věci - že právo dítěte (stále slabší strany zasluhující více ochrany) znát svého rodiče a své příbuzné, jak o to usiluje stěžovatelka, je silnějším právem než právo domnělého otce nesouhlasit s provedením testu DNA. Právní úprava nemůže ignorovat skutečnost, že významný právní zájem na určení (nebo popření) otcovství může vzniknout někdy až se značným časovým odstupem od narození dítěte.

17. Ústavní soud si je vědom toho, že výše uvedené v zásadě reflektoval zákonodárce (včetně příslušné pasáže důvodové zprávy), jenž přijal zákon č. 296 ze dne 16. srpna 2017, kterým byl mj. novelizován zákon o zvláštních řízeních soudních tak, že do něj bylo vloženo nové ustanovení, § 425a, umožňující použít žalobu na obnovu řízení o určení nebo popření otcovství i po třech letech od právní moci napadeného rozhodnutí, jestliže otcovství bylo určeno soudem přede dnem 31. prosince 1995 a jsou tu nové důkazy, související s novými vědeckými metodami. Tohoto ustanovení však stěžovatelka nemohla ve svém případě použít, jelikož bylo přijato až po skončení jejího řízení před obecnými soudy, které napadla ústavní stížností. Ústavní soud je tak povinen posoudit ústavnost postupu obecných soudů v napadeném řízení a věc rozhodnout v souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva, jakož i na základě své vlastní judikatury.

18. Tento postup musí obstát z hlediska ústavního požadavku proporcionality (čl. 1 odst. 1 Ústavy, čl. 4 odst. 4 Listiny), což znamená, že musí být způsobilý dosáhnout stanoveného cíle (test vhodnosti) a být co nejšetrnější ve vztahu k dotčenému základnímu právu (test potřebnosti). Při vážení v kolizi stojících hodnot zároveň by měl převážet zájem dítěte na určení otcovství nad zájmy dalších dotčených osob na ochraně

jejich základního práva, do něhož má být zasaženo (proporcionalita v užším smyslu). Aplikací testu proporcionality je kladen důraz na dosažení spravedlivé rovnováhy mezi obecným zájmem na právní jistotě a právem stěžovatelky nechat věc přezkoumat pod vlivem nových důkazů, tedy umožnit v řízení o určení otcovství uložení povinnosti podrobit se odběru DNA za účelem znaleckého zkoumání ke zjištění skutkové otázky biologického otcovství, jehož výsledky jsou klíčovým důkazem, od nichž se odvíjí závěr soudu. Je zřejmé, že uvedený zásah je způsobilý dosáhnout zamýšleného účelu. Pokud jde o podmínku šetrnosti zásahu, ta je v dané věci splněna již s ohledem na jeho povahu (a není ani tak invazivní jako ve výše zmíněném případě *Jäggi proti Švýcarsku*). Zásah totiž spočívá v samotném skutkovém zjištění, jež je nezbytným předpokladem toho, aby mohla být v řízení před obecnými soudy zodpovězena otázka biologického rodičovství domnělého otce. Obecně řečeno, jak již Ústavní soud mnohokrát uvedl, v řízení před obecným soudem musí být dána jeho účastníkovi mimo jiné i možnost navrhnout důkazy, jejichž provedení pokládá za potřebné pro zjištění či prokázání svých tvrzení. Tomuto právu účastníka pak odpovídá povinnost soudu nejen o navržených důkazech rozhodnout, ale také, v případě, že jim nevyhoví, ve svém rozhodnutí vyložit, z jakých důvodů navržené důkazy neprovedl. V případě, že tak obecný soud neučiní, zatíží své rozhodnutí vadami, spočívajícími v porušení obecných procesních předpisů.

19. Při posuzování zájmu domnělého otce (vedlejšího účastníka řízení) Ústavní soud v projednávané věci také zdůrazňuje, že stěžovatelce je v současné době více než padesát let, na výživném není závislá, a jak uvedla v soudním řízení, žádný finanční prospěch z určení otcovství získat nehodlá, což dokazovala svým trvalým pobytem v USA a materiálním zajištěním. Stěžovatelka rovněž uvedla, že zjištěním biologického faktu nikomu žádná újma nevznikne a nezmění se ani stabilita rodinných vztahů. Konstatovala, že nijak nenapadá princip “*rei iudicate*” jako takový, ale v daném případě se domnívá, že pouhé trvání na této zásadě, bez ohledu na celkové okolnosti dané věci, je neudržitelné.

20. S tím je nutno pro tento případ souhlasit i z ústavněprávního hlediska, nehledě na notoriety, že v případě konfliktu mezi právní jistotou a materiální spravedlností je zde nutno jednoznačně upřednostnit druhou právní hodnotu a zásadu “*res iudicata*” prolomit s ohledem na vývoj judikatury Evropského soudu pro lidská práva a také s přihlédnutím k rozvoji vědeckého poznání, umožňující zkoumání, nemožné před desetiletími. S odkazem na podstatu výše citovaných případů Evropského soudu pro lidská práva *Jäggi proti Švýcarsku*, *Paulík proti Slovensku* a *Novotný proti České republice* (právo znát své rodiče jako důležitá součást osobní identity, prolomení zásady *res iudicata*, určení otcovství na základě nových biologických důkazů) je nutno provést nový, spravedlivý proces, v němž bude věc znovu řádně posouzena, včetně hodnotových aspektů, vyplývajících z konceptu materiálního právního státu.

IV. Závěr

21. Ústavní soud tedy dospěl k závěru, že obecné soudy rozhodující ve věci, Okresní soud v Písku a Krajský soud v Českých Budějovicích, tím, že s odkazem na zásadu věci rozhodnuté zastavily řízení, ve kterém se stěžovatelka domáhala určení otcovství vedlejšího účastníka řízení, porušily právo stěžovatelky na respektování soukromého a rodinného života podle čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Zároveň tím došlo k porušení práva stěžovatelky na spravedlivý

proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Z uvedených důvodů bylo ústavní stížnosti vyhověno, v souladu s ust. § 82 odst. 3 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 8. ledna 2019

David Uhlíř
předseda senátu